विद्या भवन बालिका विद्यापीठ

शक्ति उत्थान आश्रम लखीसराय विषय संस्कृत दिनांक 29-01-22 वर्ग सप्तम शिक्षक राजेश कुमार पांडेएन॰ सी॰ ई॰ आर॰ टी॰ पर आधारित

अधोलिखितवाक्येभ्यः प्रत्यययुक्तपदानि चित्वा लिखत–

अधोलिखित वाक्यों से प्रत्यय युक्त पदों को चुनकर लिखिए–

(i) बालकः खेलितुम् गच्छति।
(क) बालकः ☐ (ख) खेलितुम् ☐ (ग) गच्छति

(ii) सः कार्यं कृत्वा गृहम् आगच्छति।
(क) कार्यम् ☐ (ख) कृत्वा ☐ (ग) गृहम्

(iii) सः प्रसन्नः भूत्वा कार्यं करोति।
(क) प्रसन्नः ☐ (ख) भूत्वा ☐ (ग) कार्यम्

(iv) सः भोजनम् खादितुम् इच्छति।
(क) भोजनम् ☐ (ख) खादितुम् ☐ (ग) इच्छति

(v) सः गुरुं प्रणम्य पठति।
(क) पितरौ ☐ (ख) प्रणम्य ☐ (ग) विद्यालयम्

(vi) एषः बालकः परिभ्रम्य पठति।
(क) बालकः ☐ (ख) परिभ्रम्य ☐ (ग) पठति

उदाहरणानुसारं रञ्जितपदानि योजयित्वा लिखत–

उदाहरणानुसार रंगीन पदों को जोड़कर लिखिए–

यथा– सः पाठं पठ्+क्त्वा प्रसीदति।

(i) सौन्दर्यं दृश्+क्त्वा जनाः प्रसीदन्ति।

(ii) सः समाचारं ज्ञा+क्त्वा प्रसीदति।

(iii) बालाः कथां श्रु+क्त्वा प्रसन्नाः भवन्ति।

(iv) वैरं वि+स्मृ+ल्यप् मित्रतां कुरु।

(v) लता दुग्धं नि+पा+ल्यप् विद्यालयं गच्छति।

(vi) एतत् वि+ज्ञा+ल्यप् सर्वे प्रसन्नाः अभवन्।

(vii) सः पाठं स्मृ+तुमुन् न समर्थः।

(viii) रामः कुमारं जि+तुमुन् समर्थः।

(ix) भ्राता भगिनीं नी+तुमुन् तत्र अगच्छत्।

(x) एषः बालः तं हन्+तुमुन् धावति।

3. रञ्जितपदानां प्रकृति-प्रत्यययोः विभागं कृत्वा लिखत–
रंगीन पदों के प्रकृति (धातु) और प्रत्यय अलग करके लिखिए–

यथा– सः वृक्षात् पतित्वा अपि स्वस्थः अस्ति। पत् + क्त्वा

(i) सज्जनः तं कथयित्वा अगच्छत्। ....

(ii) सः हसित्वा अकथयत्। ....

(iii) चौरः धनं चोरयितुम् अगच्छत्। ....

(iv) सः दानं दत्वा सन्तुष्टः भवति। ....

(v) कुसंगतिं त्यक्त्वा अन्यत्र गच्छ। ....

(vi) बालकः पितरम् उपसृत्य कथयति। ....

(vii) बालः मातरम् अवलोक्य प्रसीदति। ....

(viii) छात्रः पठितुम् विद्यालयं गच्छति। ....

(ix) तं निहत्य किं भविष्यति? ....

(x) दुःखं विस्मृत्य कार्याणि कुरु। ....

4. 'क्त्वा', 'तुमुन्' 'ल्यप्' वा प्रत्ययं संयोज्य द्वाभ्यां वाक्याभ्याम् एकं वाक्यं रचयत–
'क्त्वा', 'तुमुन्' या 'ल्यप्' प्रत्यय जोड़कर दो वाक्यों से एक वाक्य बनाइए–

यथा– बालकः भोजनं खादति। बालकः प्रसीदति।
बालकः भोजनं खादित्वा प्रसीदति।

(i) बालकः सर्पात् विभेति। बालकः धावति। (क्त्वा)
....

(ii) छात्राः गुरुन् नमन्ति। छात्राः विद्यालये पठन्ति। (ल्यप्)
....

(iii) यूयं चलचित्रं पश्यथ। यूयं गच्छथ। (तुमुन्)
....